
Intervenció psicopedagògica per a la millora de la pràctica educativa

---

Guia de projecte

PID_00248267

Guillermo Bautista

Temps mínim de dedicació recomanat: 3 hores

Índex

1. Primera part. Aprendre a partir del desenvolupament en grup d'un projecte d'intervenció per a la millora de la pràctica educativa.....	5
1.1. Introducció	5
1.2. Les competències que es treballaran durant el desenvolupament del projecte	8
1.3. La demanda del projecte	10
1.3.1. Les metodologies d'aprenentatge basades en la indagació	12
1.3.2. La participació de la família i de la comunitat en l'educació	13
1.3.3. La integració de les TIC	15
1.4. Trets que caracteritzen un projecte d'intervenció psicopedagògica en l'àmbit educatiu	16
1.5. El paper de l'estudiant i del professor en el projecte	18
2. Segona part. Fases de desenvolupament del projecte.....	20
2.1. Introducció	20
2.2. Fase de creació i organització de grups de treball: un aprenentatge col·laboratiu	20
2.2.1. L'organització personal	21
2.2.2. Les responsabilitats individuals durant el treball col·laboratiu	22
2.3. Fase de contextualització i detecció de necessitats	23
2.4. Fase d'ideació. Decisió de la temàtica del projecte i del fil conductor	23
2.5. Fase de conceptualització de la proposta i determinació del producte	24
2.6. Fase de fonamentació psicopedagògica de la intervenció en la proposta concreta	24
2.7. Les bases de coneixement per desenvolupar el projecte	25
2.8. Fase de coneixement inicial del tema	26
2.9. Fase de presentació del primer esborrany de l'estructura del projecte	27
2.10. Fase de desenvolupament	27
2.11. Fase de pilotatge o de contrastació	29
2.12. Fase d'implementació	30
2.13. Fase d'avaluació	30
2.14. Fase de presentació, defensa i difusió	30
Bibliografia.....	33

1. Primera part. Aprendre a partir del desenvolupament en grup d'un projecte d'intervenció per a la millora de la pràctica educativa

1.1. Introducció

La present guia per a l'elaboració del projecte d'intervenció psicopedagògica per a la millora de la pràctica educativa et proporcionarà la informació bàsica sobre la demanda que us fem en aquest procés d'aprenentatge. En aquest document trobareu, doncs, els detalls de la demanda que us fem, orientacions, suggeriments i pistes per a la reflexió i per a establir els passos que calen per portar-la terme amb èxit. També trobareu les diferents fases per les quals haureu de passar en el desenvolupament del projecte, i d'altres informacions relacionades amb la intervenció psicopedagògica en l'àmbit educatiu formal en qualsevol de les seves etapes, des de l'educació infantil fins a l'educació d'adults.

El projecte d'intervenció psicopedagògica

El projecte d'intervenció psicopedagògica en la millora de la pràctica educativa consisteix a dissenyar i desenvolupar un projecte d'intervenció en petit grup. Aquest projecte estarà orientat a la millora dels processos d'ensenyament-aprenentatge del grup de l'alumnat en un determinat context en el qual s'intervé (afecta més o menys directament o indirectament l'aprenentatge de l'alumnat).

El projecte es reflectirà amb l'elaboració d'un producte que pot ser de diferent naturalesa, segons la proposta de projecte de cada grup. El professor us orientarà, a partir de les vostres propostes, sobre com podrà ser finalment el producte resultant de la vostra feina. Podeu pensar en productes del tipus material didàctic, programa educatiu, projecte d'aprenentatge concret, productes audiovisuals de diferents tipus, etc. A més, el producte final també podrà englobar subproductes en diferent tipus de format.

Aquest projecte d'intervenció en el marc del programa del màster de Psicopedagogia fa servir la metodologia de l'aprenentatge basat en projectes (ABP). En el seu plantejament persegueix de forma primària un doble objectiu, més enllà dels objectius d'aprenentatge propis relacionats amb la intervenció psicopedagògica en l'àmbit escolar:

Aprendre per projectes permet activar la globalitat de capacitats de l'estudiant per a assolir un repte i potenciar-les per progressar en el seu desenvolupament personal i professional a partir de la seva proactivitat. Per desenvolupar un projecte cal creativitat, col·laboració, compromís, responsabilitat i portar a l'acció molts coneixements i habilitats amb esforç i dedicació.

1) Aprofitar les oportunitats d'aquesta metodologia d'aprenentatge pel desenvolupament de competències dels futurs professionals de la psicopedagogia.

2) Adquirir coneixements sobre aquesta metodologia per fer-la servir *a posteriori* en els entorns professionals en què puguin actuar els estudiants del màster.

L'aplicació de l'aprenentatge basat en projectes a la universitat pretén situar l'estudiant davant d'un procés similar a la manera en què s'afronten les situacions de la pràctica professional i com s'hi dona una resposta sistemàticament. Per tant, considerem l'ABP una metodologia basada en un aprenentatge en un context autèntic i amb recursos autèntics o propers a l'autenticitat. A més, aquesta metodologia representa una forma inductiva i indagativa de connectar la pràctica amb la fonamentació teòrica de la psicopedagogia. És molt recomanable que durant la intervenció professional aquests dos conceptes vagin lligats, entre d'altres per:

1) Establir processos de pràctica fonamentada en la recerca.

2) Propiciar una millora professional constant a partir del contrast i la reflexió sistemàtica sobre la pròpia pràctica.

El projecte per si mateix requerirà un exercici de cerca i fonamentació constant i específic d'informació segons les necessitats que vagin sorgint. A la vegada també esdevindrà un espai per a connectar els aprenentatges que es vagin adquirint paral·lelament en d'altres assignatures, a partir d'activitats, lectures, vídeos, converses amb companys, etc. Per tant, durant el projecte és interessant que es vagi produint un exercici d'aprenentatge des de la pràctica a la teoria (direcció inductiva) i viceversa, des de la teoria a la pràctica (direcció deductiva).

Hi haurà tres aspectes clau que heu de tenir presents a l'hora de desenvolupar el projecte:

- La importància de la **iniciativa** i la **creativitat** que heu de posar en joc en el disseny i desenvolupament d'un projecte d'intervenció educativa enfocada a la millora dins d'un context determinat i amb un **acompanyament** d'ajuda i **seguiment** per part del professor.

Adquisició de coneixements durant el projecte

Aquest projecte també us ha de servir per a sintetitzar i aplicar molts dels coneixements que aneu adquirint en aquesta matèria i d'altres més específiques del màster.

- La **responsabilitat i el compromís en el treball individual i col·laboratiu** per a dur endavant el repte que comporta desenvolupar aquest projecte.
- L'**exigència del professor i l'autoexigència** per a l'elaboració d'un projecte d'aprenentatge amb uns paràmetres de qualitat que comportin una millora dins d'un context determinat. Això a partir de desenvolupar un projecte **inèdit** que tingui en compte el **coneixement científic** en el camp de l'aprenentatge i la intervenció psicopedagògica.

Quan un estudiant aprèn a partir d'un projecte, ell i la interacció amb els altres companys són realment el centre i el motor de l'activitat d'aprenentatge; per tant, es converteixen en subjectes proactius en la determinació de moltes de les tasques, recursos, planificació, etc., de l'aprenentatge. Això comporta, com hem vist anteriorment, un grau d'iniciativa i responsabilitat alt i un model de relació amb el professor que té diverses dimensions. El professor durant el projecte realitzarà les tasques següents:

- Guiarà el treball dels estudiants.
- Provocarà desequilibris i necessitats que tinguin els estudiants en els coneixements sobre diferents temes per tal d'avançar en l'aprenentatge.
- Complementarà i provocarà la reflexió sobre les idees que puguin sorgir, moltes vegades per mitjà de suggeriments i propostes de millora.
- Avaluarà a partir d'un model de rendiment de comptes els progressos en el projecte de forma col·lectiva i el desenvolupament de competències de forma individual.

La importància de la innovació i la creativitat en el context educatiu

Un dels aspectes més importants del plantejament del projecte és facilitar el desenvolupament de competències relacionades amb la creativitat i la recerca en el context professional.

Com passa en tot procés d'aprenentatge, durant el projecte no totes les accions concretes que feu els estudiants seran avaluables. No es tracta d'un procés exclusivament marcat pel lliurament d'uns productes d'avaluació. En aquest cas, el centre de l'activitat és dissenyar i portar endavant el repte que comporta el projecte. El disseny i el desenvolupament de projectes han de ser experiències enriquidores i exigents pels estudiants, per la qual cosa esdevenen experiències d'aprenentatge intenses. La clau de l'aprenentatge durant el projecte és el desenvolupament de les competències que més endavant us mostrem d'una forma inductiva i vinculada amb una necessitat que ens presenta la situació d'aprenentatge. La clau de l'avaluació és el seguiment i les observacions

que vagi fent el professor de la vostra feina, especialment a partir del recull d'evidències guiat sobre el vostre aprenentatge i la reflexió que en feu amb relació al vostre procés d'aprenentatge.

La idea i el desenvolupament del projecte seran lliures i, com s'ha avançat, els estudiants haureu de prendre la majoria de decisions, però caldrà complir certs condicionants / eixos conductors que es presenten més endavant. Per tal que aneu pensant quina temàtica us pot interessar, a continuació us presentem un seguit de temes que poden ser d'interès per a les diferents comunitats educatives actualment i que es desenvolupen en uns àmbits en què ens hem de plantejar fer intervencions psicopedagògiques:

- La globalització curricular i l'aprenentatge competencial
- La millora dels processos d'avaluació
- Millora del clima a les aules
- Integració intensiva i didàctica de les TIC
- Ètica i civisme digital
- Les famílies a les activitats d'aprenentatge i la vida del centre
- Cohesió, comunicació i participació de l'alumnat i la comunitat educativa. Participació i implicació
- La millora dels espais d'aprenentatge
- Mentoria i apadrinament interedats
- Projectes d'inclusió educativa
- Transició primària-secundària
- Treball sobre les emocions
- Programes de millora d'un àmbit competencial concret a partir del treball globalitzat
- Atenció a altes capacitats
- Orientació en els itineraris d'aprenentatge i sortides professionals en els diferents nivells, especialment des de secundària
- La millora dels espais dels centres educatius

Com us hem avançat, aquests són temes essencials per a la millora de l'educació actualment i per tant han de ser considerats amb molta atenció en l'orientació i l'assessorament psicopedagògic als centres educatius de qualsevol etapa, però segur que els vostres interessos i coneixements us ajuden a detectar d'altres igualment importants i al voltant dels quals podria desenvolupar-se el vostre projecte.

1.2. Les competències que es treballaran durant el desenvolupament del projecte

Les competències establertes en el disseny del programa del màster que cal treballar en aquest projecte les podeu trobar en la taula següent. En el projecte considerem el desenvolupament de les competències d'una forma orientativa

fins al nivell indicat a la última columna. En d'altres matèries del màster tindreu oportunitat de desenvolupar també algunes d'aquestes competències a un nivell més avançat.

Codi	Descripció	Nivell en el qual es treballen
CB1	Tenir i comprendre coneixements que aportin una base o una oportunitat de ser originals en el desenvolupament o l'aplicació d'idees , sovint en un context d'investigació.	2
CB2	El fet que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seva àrea d'estudi.	2
CB5	Que els estudiants tinguin habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran mesura autodirigida o autònoma.	1-2
CG1	Generar noves idees i identificar oportunitats per al desenvolupament de projectes i iniciatives en l'entorn professional.	2
CG2	Treballa en equip i col·laborar en xarxa.	2
CG3	Desenvolupar i aplicar el pensament crític i reflexiu , sobre la base del coneixement acadèmic i del coneixement aplicat a la pràctica professional.	2
CG4	Escollir la millor alternativa per a actuar, seguint un procés sistemàtic i fent-se responsable de l'abast i de les conseqüències de les decisions.	1
CT1	Utilitzar les TIC de forma crítica i efectiva en l'àmbit acadèmic i professional.	2
CT3	Dissenyar i gestionar projectes professionals en el context formal, sociocomunitari o laboral del psicopedagog, des de la seva preparació fins a l'avaluació, d'una forma eficaç.	2-3
CE1	Diagnosticar necessitats psicopedagògiques de les persones, els grups i les organitzacions , tenint en compte diferents metodologies i considerant les singularitats del context formal, sociocomunitari i laboral on es produeix l'activitat.	2
CE2	Gestionar i coordinar els processos d'aprenentatge i de desenvolupament humans relacionats amb la participació de les persones en les pràctiques psicopedagògiques tant en el context formal, com sociocomunitari i laboral.	2
CE3	Exercir la intervenció psicopedagògica, des d'una aproximació holística i integrada , per afavorir millores i solucions a una situació problemàtica identificada en qualsevol dels àmbits d'intervenció del psicopedagog.	2
CE4	Assessorar i orientar els professionals de l'educació , i també els agents dels contextos socioeducatiu i laboral, en l'organització, el disseny, la implementació i l'avaluació de processos d'ensenyament-aprenentatge, per facilitar l'atenció a la diversitat i afavorir la igualtat d'oportunitats.	2
CE5	Dissenyar, implementar i avaluar programes, projectes, serveis i pràctiques educatives dels diferents àmbits d'intervenció del psicopedagog , per donar resposta a les necessitats de les persones, organitzacions o col·lectius específics i plantejar, quan sigui possible, accions de prevenció per evitar situacions de risc.	2

Codi	Descripció	Nivell en el qual es treballen
CE6	Dur a terme una investigació sobre la pràctica psicopedagògica amb la finalitat de poder implementar millores a partir dels resultats obtinguts.	2
CE7	Liderar i acompanyar processos de canvi i formació en persones, grups i organitzacions tant del context formal com socio-comunitari i laboral, respectant els principis d'atenció a la diversitat i implementant estratègies que permetin culminar el procés amb èxit.	2

Aquestes competències tenen a veure amb l'adquisició de coneixements de diferents tipus (conceptuals, factuais, procedimentals i actitudinals) i a diferents nivells amb relació a aquests vuit àmbits competencials:

- 1) àmbit de la creativitat i la generació de noves idees per a dissenyar projectes (CB1, CG1, CE2)
- 2) àmbit de l'anàlisi de necessitats i el disseny, el desenvolupament i l'avaluació de projectes d'intervenció educativa (CG4, CT3, CE1, CE5, CE6)
- 3) àmbit de l'aplicació de coneixements psicopedagògics adaptats a les diferents situacions (CB2, CE6)
- 4) àmbit de l'aprenentatge autònom (CB5)
- 5) àmbit del lideratge i la participació en equips de treball col·laboratiu (CG2)
- 6) àmbit de la reflexió crítica i el pensament estratègic basat en evidències de recerca (CG3, CG4)
- 7) àmbit de l'ús crític d'eines i entorns digitals (CG3, CT1, CE6, CE7)
- 8) àmbit de l'assessorament i lideratge de les accions concretes de pràctica psicopedagògica orientada a la millora i des d'un enfocament global i competencial (CE2, CE3, CE4, CE5, CE7)

La vostra activitat d'aprenentatge haurà de tenir present aquests vuit grans àmbits d'actuació professional, perquè són els que guiaran també l'avaluació de les vostres produccions i actuacions en cada una de les activitats i fases que desenvolupareu en el vostre projecte.

1.3. La demanda del projecte

Amb relació al contingut del projecte es demana dissenyar, desenvolupar i portar a la pràctica en una versió pilot un projecte d'intervenció psicopedagògica aplicat a un entorn i a una situació concreta, a partir de la diagnosi d'una

L'esforç i la dedicació

En el desenvolupament d'un projecte, l'aprenentatge es produeix per l'esforç i la dedicació que els estudiants hi inverteixen.

necessitat o d'una demanda. El producte resultant serà un document digital en qualsevol format (document, web, pòster, etc.) i tot allò annex que sigui necessari i s'hagi establert com a part del projecte. Cada grup de treball pactarà amb el professor el nivell de detall del producte i dels subproductes resultants del projecte. Per exemple, el projecte pot reflectir-se com un espai web on hi hagi tota la informació vinculada (apartat que expliqui el detall, les activitats i els recursos associats al projecte, els espais d'interacció, etc.), un document de text, un web, un material audiovisual, etc. Segons la tipologia del projecte algunes parts s'hauran de desenvolupar en la seva totalitat i potser altres, per l'abast que comporta, només caldrà dissenyar-les o informar com es plantejarien (això s'acorda amb el professor).

El projecte és lliure. Cal emmarcar-lo en una o més etapes educatives de l'educació formal, des de l'educació infantil fins a l'educació universitària o l'educació d'adults reglada.

El projecte permetrà desenvolupar coneixements, habilitats i actituds de diferent tipus i que s'emmarcaran en la vostra construcció com a professionals de la psicopedagogia al final del màster. És important observar durant el desenvolupament del projecte aquest avenç en les vostres competències i fer-vos-en conscients, i també que reflexioneu sobre el vostre propi procés d'aprenentatge. Cal pensar i fer-se conscient de com aneu adquirint aquestes competències en els diferents àmbits.

S'estableixen tres eixos conductors que tots els projectes, tot i que de forma flexible, han de reflectir **obligatòriament** en els seus plantejaments. La presència d'aquests eixos en els projectes plantejats seran valorats i guiats pel professor.

Els tres eixos conductors són:

1) Un projecte transversal per a tota una **etapa educativa o un centre sencer** en relació amb un enfocament **psicopedagògic/didàctic basat en metodologies indagatives** (des d'un enfocament **de competències i globalitzador**). També pot anar dirigit a un grup més reduït de persones si ho justifiqueu convenientment.

2) El projecte ha d'implicar un pla de vinculació directe en el desenvolupament i també de comunicació intens amb **famílies o altres agents socials i educatius o la resta de la comunitat**.

3) El projecte ha d'implicar una integració invisible i en clau d'oportunitat de l'ús de les **TIC en totes les seves dimensions** (educativa, didàctica, alfabetitzadora, etc.)

1.3.1. Les metodologies d'aprenentatge basades en la indagació

Les metodologies d'aprenentatge basades en la indagació recullen un ventall de propostes didàctiques que es caracteritzen per entendre el fet educatiu des de diverses teories i paradigmes força complementaris (aprenentatge de competències, col·laboratiu, basat en reptes, significatiu, etc.). Es pot considerar l'enfocament de l'aprenentatge que més s'identifica amb una forma «natural» d'aprendre, perquè se centra en el procés d'aprenentatge realment, i no tant en allò que cal aprendre de forma ordenada o en qui ensenya i com ho ensenya. El paradigma més proper en el qual podem ubicar l'aprenentatge basat en la indagació és el socioconstructivisme. Aquest també es vincula amb les teories humanistes, que cerquen l'emancipació del subjecte a partir de la pròpia iniciativa proactiva i d'una marcada participació responsable en el propi procés d'aprenentatge. Les dinàmiques que en els aprenents possibiliten aquests enfocaments es relacionen no solament amb l'aprenentatge més conceptual o procedimental i basat en l'exercitació i la memorització, sinó també en la necessitat de planificar, establir prioritats, organitzar la feina d'un grup, comunicar-se eficaçment, aplicar coneixements disciplinaris, etc. (Barron i Darling-Hammond, 2016). Una de les metodologies més conegudes de l'aprenentatge basat en la indagació és l'aprenentatge basat en projectes (ABP). Aquest tipus d'aprenentatge comporta tasques complexes properes a l'aprenentatge autèntic, és a dir, aquell que fa servir fonts, situacions, dinàmiques reals o pròximes a la realitat. Entre moltes de les tasques que caldrà realitzar en el desenvolupament d'un aprenentatge basat en projectes, algunes de les més bàsiques són les següents:

- Buscar, organitzar i reelaborar informació.
- Aplicar diferents tipus de processos.
- Analitzar i fer servir literatura científica.
- Convertir informació i dades en coneixement útil.
- Comunicar eficaçment durant el desenvolupament de diferents tasques.
- Connectar el projecte amb coneixements clau de diferents àrees.

Tots aquests plantejaments no són nous. Provenen d'idees i teories que han estat proposades per diferents autors durant l'últim segle, però que no s'han portat a la pràctica d'una forma sistemàtica ni han estat acompanyades d'una recerca que permetés defensar els posicionament educatiu que porten implícits. Autors com Bruner i les seves teories sobre l'aprenentatge per descobriment, la promoció de la solució creativa als problemes i el desenvolupament del pensament crític entre l'alumnat i l'aprenentatge a partir de l'acció fonamenten el paradigma de l'aprenentatge basat en la indagació. Més recentment, també amplien el ventall de teories autors, entre d'altres, com Gardner, amb la seva teoria de les intel·ligències múltiples i la visió holística del desenvolupament humà. D'altres autors han contribuït amb les seves idees i teories a amplificar aquest enfocament.

Com podeu veure, com que l'enfocament basat en la indagació és un dels requeriments que haurà de recollir el vostre projecte, cal posar-se a explorar amb molta dedicació amb relació a aquesta perspectiva metodològica i les teories i idees que la fonamenten. En els paràgrafs anteriors només s'han fet quatre apunts descriptius d'aquest enfocament. Cal que feu una cerca d'articles, llibres, conferències, etc. a internet amb relació a aquest i als altres eixos conductors del projecte perquè hauran de guiar clarament el vostre disseny. Per tal de trobar informació amb un contingut rigorós cal anar a espais que siguin fiables. En el cas de les cerques a internet, per tal de trobar informació acadèmicament més rigorosa podem anar directament a Google Scholar i especialment a bases de dades de la biblioteca que donin accés a revistes científiques especialitzades.

El projecte us fa un requeriment que ha de fer característic el vostre projecte i us exigeix ser capaços de cercar, seleccionar i reelaborar informació de forma autònoma, a banda de fonamentar les decisions que prengueu respecte al vostre projecte. Penseu en com aquest procés pot millorar la vostra capacitat per aprendre autònomament i pensar de forma reflexiva i crítica per prendre decisions basades en les proves de la recerca per a la millora de la pràctica.

1.3.2. La participació de la família i de la comunitat en l'educació

La participació de diferents agents educatius de forma directa en el procés d'aprenentatge permet crear un clima educatiu obert i connectat amb l'entorn social. No podem diferenciar entre l'educació que es dona a l'escola i la que es dona en el si d'altres activitats educatives perquè, d'educació, només n'hi ha una. Les influències educatives sempre han d'anar en una mateixa direcció, tot i que puguem establir-hi matisos. Si no fos així difícilment podríem influir positivament en el desenvolupament integral d'una persona i d'un grup d'alumnes. D'altra banda, és important que els processos formatius estiguin lligats als contextos reals i siguin significatius pels estudiants, perquè, entre d'altres, el coneixement científic sobre l'aprenentatge ens diu que les activitats d'aprenentatge haurien de vincular-se a la vida, a les necessitats i a la realitat de qui aprèn, per tal que l'aprenentatge sigui motivador i significatiu.

És des del centre educatiu d'on s'han de promoure i establir les dinàmiques apropiades per tal que els diferents agents educatius puguin participar de forma directa en el procés d'ensenyament i aprenentatge. Aquesta participació busca, entre d'altres:

- Enriquir el procés d'aprenentatge fent-lo obert i col·laboratiu.
- Mostrar les dinàmiques d'aprenentatge que es porten a terme en el centre a tota la comunitat.
- Apropar els objectius educatius als diferents agents educatius i socials.
- Apropar la realitat del context social i professional a les aules.

Lectures recomanades

Una lectura recomanable per a començar és:

B. Barron; L. Darling-Hammond (2016). «Perspectiva y desafíos de los enfoques del aprendizaje basado en la indagación». En: *La Naturaleza del aprendizaje*. Panamá: OCDE. Podeu trobar el llibre a: <https://www.unicef.org/lac/20160505_UNICEF_UNESCO_OECD_Naturaleza_Aprendizaje_.pdf>

També podeu consultar aquest article sobre l'aprenentatge basat en problemes, que estaria dintre d'aquest tipus de metodologies, amb d'altres com l'aprenentatge basat en projectes, l'aprenentatge basat en el disseny, etc.:

M. Orts; E. Luz; D. Falgàs (2012). «Consideraciones sobre la fundamentación psicopedagógica del ABP» [article en línia]. *Revista Aula de Innovación Educativa* (núm. 216, pàg. 19-23). [Data de consulta: 18 d'octubre de 2017]. <http://web2.udg.edu/ice/doc/xids/aula_educativa_Marta_2.pdf>.

En aquest sentit, en el projecte d'intervenció educativa caldrà que els diferents actors tinguin molt clar el seu paper i siguin coordinats pels professionals del centre educatiu. En aquest sentit, caldria plantejar un procés educatiu/formatiu corresponsable que parteixi del centre i sigui supervisat per la mateixa institució.

Alguns dels aspectes que cal que aquest eix vertebrador del projecte consideri i fomenti en el seu disseny són:

1) Corresponsabilitat i compromís mutu: partint del concepte d'educació com un assumpte col·lectiu al qual és necessari que responguin en comú els diferents agents socials. Això implica transitar des d'un model de responsabilitat fragmentada a un de sinèrgic i social, en el qual es construeixin espais de responsabilitat compartida, però en què són el professorat i el centre els quals tenen l'última paraula en el disseny i els quals fan la supervisió.

2) Participació i construccionisme: la participació de tots els agents és necessària en el treball educatiu d'integració per arribar a prendre decisions consensuades, que no recaiguin en un sol agent social. El treball d'integració ha de caracteritzar-se permanentment per la construcció col·lectiva i la implicació de tots els membres del grup de participants.

3) Pluralitat i integralitat: el treball d'integració hauria de ser capaç d'articular les diferències, sense eliminar-les i sense potenciar les dinàmiques de segmentació existents en els àmbits educatius. Ha de buscar els punts comuns i les perspectives compartides.

4) Cooperació i interdependència: els diferents agents educatius, a partir de dinàmiques i espais d'intersecció, porten a terme accions conjuntes per aconseguir objectius comuns i resoldre els problemes que són compartits. Els objectius comuns i problemes compartits cal assolir-los i resoldre'ls mitjançant una col·laboració necessària, que comporta una interdependència entre els agents socioeducatius.

5) Proactivitat i projecció: El treball compartit requereix del lideratge en el desenvolupament dels projectes, segons la voluntat dels mateixos agents socioeducatius implicats i no com a conseqüència d'imposicions externes. El treball d'integració hauria de ser percebut pels agents implicats de manera constructiva i positiva.

6) Proximitat, racionalitat i transparència: els objectius del treball del projecte han de relacionar-se amb l'experiència quotidiana i d'alguna forma amb els interessos dels agents implicats. Per aquesta raó, les actuacions conjuntes han de partir de la realitat i del context en què es realitzi la intervenció educativa. Amb freqüència, la feina en els projectes en els quals s'impliquen agents

socioeducatiu està condicionada per la percepció d'utilitat. A la vegada, hauran d'anar acompanyades de la informació necessària per poder participar activament en les discussions i en la presa de decisions.

1.3.3. La integració de les TIC

Els entorns i les eines digitals estan omnipresents a les nostres vides i en el nostre entorn. Ja fa temps que en l'àmbit educatiu es parla del paper que han de jugar aquests entorns digitals i els professionals educatius ho discuteixen insistentment des de l'expertesa. Es reflexiona i s'investiga sobre de quina forma podríem aprofitar per tal que fossin entorns i eines que potenciessin l'aprenentatge en totes les seves vessants (motivació, ubiqüitat, immediatesa, connexió, etc.). Encara avui resulta un repte en l'àmbit de la intervenció i l'assessorament psicopedagògic plantejar formes d'integrar les TIC d'una forma didàcticament coherent, aportant un valor important als processos d'ensenyament i aprenentatge i com a mínim en un doble nivell: l'alfabetització de l'alumnat per a un ús correcte de les eines tecnològiques i com aquestes eines poden millorar l'aprenentatge.

És gairebé inabastable la quantitat de llibres, articles i guies que s'han publicat sobre la incorporació que cal fer i de la qual se'n deriva l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'àmbit educatiu. Des de la intervenció psicopedagògica hem d'orientar sobre com hauria de ser la integració dels entorns digitals en els projectes educatius i assessorar els docents sobre com les han de fer servir a les aules segons el context i l'alumnat, i també en la gestió del centre, la comunicació amb les famílies, la gestió dels processos d'ensenyament-aprenentatge, etc. Com a psicopedagog, és molt important també estar al dia de tots els recursos i tendències didàctiques vinculades a aquests entorns digitals i especialment tenir una mirada crítica molt fonamentada. Durant molt de temps, molts professionals de l'educació s'han deixat emportar per l'enlluernament que han provocat certs recursos, tendències, etc., que finalment no donen els resultats que semblen atribuir-se. Però hi ha molta recerca, més enllà del sentit comú i les nostres «intuïcions pedagògiques», que ens demostra la utilitat i les bondats de les eines i dels entorns digitals per a l'aprenentatge.

Al psicopedagog també li pertoca conèixer aquestes eines per poder acompanyar els docents en la seva utilització, en benefici de l'alumnat i de la resta d'aspectes i àmbits de l'acció educativa. Els professors dintre dels centres educatius en totes les etapes assumeixen diferents rols: docent, tutor (contacte amb les famílies, control d'assistència, treballs amb altres professionals, etc.), coordinacions i càrrecs que poden establir vies de comunicació i treball amb la resta de membres de l'equip. Per exemple, els recursos digitals poden esdevenir especialment importants pels alumnes amb necessitats educatives específiques o per promoure l'atenció a la diversitat de manera àmplia. Les TIC són eines que poden facilitar la personalització per a tots els alumnes. Per aquest motiu, la integració dels recursos i els ambients digitals cal fer-los tenint en compte els

diferents ambients i moments d'aprenentatge, i no de forma rutinària dintre de l'horari (hora d'informàtica i aula d'informàtica, com passa en molts centres). En el vostre projecte, un dels aspectes que cal considerar és que aquestes eines han d'estar incorporades de forma coherent amb el vostre projecte. Això no solament implica conèixer-les molt bé, sinó també haver fet abans una profunda reflexió sobre quin paper han de jugar en la vostra proposta.

A banda, els entorns digitals exigeixen als professionals entendre la importància de configurar la pròpia identitat digital, especialment en el camp professional. Comprendre què vol dir i quin valor té estar a la xarxa, ser un consumidor actiu o passiu de la informació en els entorns digitals, saber com pot influir això de forma positiva en el nostre desenvolupament professional, etc. són també qüestions fonamentals per al psicopedagog.

Durant el desenvolupament del projecte cal tenir aquests entorns molt presents, i també que el projecte impliqui la seva integració intensiva. Aquesta integració pot ser, com veieu, a diferents nivells. El professor guiarà les decisions que prengueu respecte a això, però cal que sigueu conscients que les heu de considerar des d'un enfocament pedagògic i didàctic.

1.4. Trets que caracteritzen un projecte d'intervenció psicopedagògica en l'àmbit educatiu

Depenent del context i dels objectius de cada projecte, la intervenció psicopedagògica es definirà d'una forma o una altra, tot i que hi ha trets característics que hem de conèixer i que guiaran les nostres actuacions. La tasca que teniu davant és crear per complet aquest projecte i, per tant, és molt important que es considerin els aspectes següents a l'hora de fer el disseny i la seva posada en pràctica:

- Cal que respongui a una demanda, una necessitat o un repte més o menys concret.
- Cal que sigui proporcional als recursos i el temps del qual disposem.
- S'ha de fonamentar en el coneixement científic que tenim a l'abast en els diferents àmbits de la psicopedagogia.
- És necessari que es posicioni en un enfocament determinat del procés educatiu.
- Es dissenyarà, relacionarà i concretarà, en referència a un context.
- Requerirà diferents coneixements, habilitats i actituds que poden identificar-se amb diferents àrees del coneixement.

- Requerirà de processos creatius, de discussió, de pacte, etc., entre els membres del grup d'aprenentatge i amb els diferents actors als quals afectarà.

D'altra banda, en el desenvolupament d'un projecte d'intervenció psicopedagògica haurem d'identificar diferents nivells. Per això, ens hem de fer algunes preguntes que ens poden ajudar:

1) En quins nivells influiran les nostres intervencions?

- a) en la cultura i l'organització d'una institució educativa?
- b) en l'ecologia d'un grup o un espai i en el seu funcionament? (per exemple, en un grup classe?, en un departament?...)
- c) en el comportament d'un grup de persones?
- d) en un seguit de processos vinculats al procés educatiu?

2) Sobre quins actors intervindrem?

- a) un sol alumne?
- b) tot un grup d'alumnes?
- c) un equip directiu o de coordinació?
- d) un conjunt de famílies? tota la comunitat?
- e) ...

3) A quin aspecte del procés educatiu pararem atenció?

- a) les metodologies d'aprenentatge?
- b) les TIC i la millora de la seva integració?
- c) l'avaluació?
- d) els recursos per a l'ensenyament d'un determinat àmbit del coneixement?
- e) la integració dels nens i nenes nouvinguts?
- f) la detecció de necessitats de formació del professorat del centre?
- g) ...

Aquestes són algunes de les consideracions que cal tenir presents. Com més controlades tingueu totes aquestes variables que poden condicionar el projecte, tant en el disseny com en el seu desenvolupament hi haurà menys espai per a les «sorpreses» i és segur que la probabilitat d'èxit i d'eficiència de la vostra proposta augmentarà considerablement.

Alguns exemples de projectes realitzats són:

- 1) Taller d'alimentació saludable de l'Escola La Maquinista.
- 2) Projecte Ciències de l'Escola Virolai.

En els primers moments de posar-se en marxa com a grup per desenvolupar el projecte, i un cop coneguts els eixos conductors que cal tenir presents en el projecte, ja ens hem de començar a fer una sèrie de preguntes:

Vegeu també

Podeu accedir a l'aula a les explicacions i els vídeos del desenvolupament d'alguns projectes en l'àmbit de l'educació primària. És interessant veure l'amplitud i també els possibles aspectes de millora que es deriven de les explicacions dels protagonistes del projecte des de la visió de la intervenció psicopedagògica: cal analitzar aspectes del disseny, del desenvolupament, els rols dels protagonistes, els recursos i dinàmiques utilitzades, l'enfocament pedagògic, els nivells als quals s'adrecen, etc.

1) Com es treballa per projectes en els diferents àmbits educatius? Com afecta aquest tipus d'enfocament la vida d'un centre educatiu i del grup classe? Fins i tot, com afecta a la configuració dels espais educatius? Quin és el rol del professor en aquests enfocaments bastats en la indagació? Quines són les característiques i el disseny didàctic d'aquesta forma d'entendre l'aprenentatge?

2) Què vol dir que la nostra intervenció psicopedagògica tingui un enfocament competencial i globalitzador? Tot es pot treballar amb aquest enfocament? Com ha de canviar la cultura dels centres educatius i dels docents per poder treballar amb aquest enfocament? Quines justificacions científiques en l'àmbit de l'aprenentatge sustenten aquesta perspectiva?

3) No es vincula prou a la família o a la comunitat en el procés educatiu des de les institucions educatives? Hi esteu d'acord? Per què és important aquesta implicació? Com hauria de ser aquesta implicació segons el projecte o la institució? Quines oportunitats dona aquesta apertura del procés d'ensenyament i aprenentatge? Com ho podem portar a la pràctica?

En els tres casos cal que com a grup cerqueu informació d'aquests tres àmbits. Caldrà fer una anàlisi i una revisió exhaustiva d'articles rigorosos que us serveixin per tenir informació suficientment àmplia i clara per a complir amb els requeriments de donar resposta a aquests eixos. Podeu fer servir els serveis que us dona la biblioteca per a cercar articles, informes de recerca, llibres, etc., relacionats amb la temàtica. Evidentment, internet comportarà una font inesgotable d'informació, a més de tots els serveis vinculats, com els portals especialitzats, les xarxes socials, etc. Serà especialment interessant fer una selecció de documents a partir del cercador especialitzat Google Acadèmic (<https://scholar.google.es/>). Com a grup cal fer també un petit pla de cerca i selecció d'informació en tots aquests àmbits i després d'anàlisi. Caldrà organitzar-se per fer aquesta cerca i selecció a partir de l'anàlisi de les diferents fonts. En el projecte s'haurà de veure reflectit l'aprenentatge que us ha aportat aquest aprofundiment en els temes necessaris per a fonamentar el vostre projecte d'intervenció.

1.5. El paper de l'estudiant i del professor en el projecte

Ja hem avançat que el paper que s'espera dels estudiants en el desenvolupament del projecte és el d'una persona responsable, autònoma, proactiva i compromesa amb el treball, l'aprenentatge i l'èxit propi i de tot el grup.

D'altra banda, el professor tindrà un paper d'acompanyant amb una funció triple:

- **Guia del treball** que vagi desenvolupant cada grup, fent suggeriments, correccions, fent emergir reflexions, etc.

- **Moderador i gestor de l'aula**, per tal que hi hagi moments per a cohesionar el grup i especialment per animar i compartir la feina de tots i així enriquir el procés.
- **Supervisió i avaluació del treball**, que articularà una avaluació formativa amb una certificació, especialment pel que fa al desenvolupament dels diferents àmbits competencials plantejats.

2. Segona part. Fases de desenvolupament del projecte

2.1. Introducció

Per al desenvolupament del projecte s'estableixen diferents fases per les quals s'anirà passant al llarg del semestre. S'estableix un ordre relacionat amb el progrés en el projecte, fonamentalment un ordre de tipus temporal. De totes maneres, algunes fases són recurrents en forma de cicle, cosa que indica que les diferents fases de desenvolupament d'un projecte han de «dialogar» i retroalimentar-se entre elles, especialment les que són adjacents. Vegem-ne un exemple: podem preveure un tipus d'organització del treball en grup, però la fase de contextualització del projecte i detecció de necessitats comporta que allò que havíem planificat hagi de ser adaptat a les necessitats que ens sorgeixen ara com a grup un cop conegut amb detall aquest context. Un altre exemple d'interacció habitual entre fases és la que es produeix entre el moment d'ideació del projecte i la seva fonamentació psicopedagògica. Una revisió en profunditat al voltant d'un tema pot oferir-nos informació que prèviament no teníem i que podria permetre acotar millor el projecte. En definitiva, el diàleg entre fases i la retroalimentació entre elles no només és probable, sinó que podríem dir que resulta convenient per a un adequat desenvolupament del projecte.

2.2. Fase de creació i organització de grups de treball: un aprenentatge col·laboratiu

Els grups de treball els crearà el professor i informarà de com queden constituïts per mitjà de l'aula. Cada grup disposarà de l'espai específic per al treball amb els companys de l'equip.

D'aquesta manera queden diferenciats els espais de comunicació amb tots els companys de l'aula per mitjà del fòrum general i amb els companys de grup a l'espai de debat de treball en grup. Això permet compartir aprenentatge a diferents nivells: amb tots els companys de l'aula per enriquir els grups i amb els companys de grup per tirar endavant el projecte.

Cal que el grup col·laboratiu d'aprenentatge dediqui esforços a l'organització del treball conjunt per complir amb els objectius. Durant els inicis del projecte es proposaran tasques d'organització del treball col·laboratiu per poder assolir més àgilment els objectius comuns. Hi ha diferents aspectes que cal considerar. En primer lloc cal planificar les diferents tasques que caldrà fer i els rols de cada un dels membres del grup.

Caldrà que hi hagi una fase de preparació i negociació del grup, algú l'haurà de liderar i sens dubte és el moment de mostrar un compromís per part de tots per aconseguir que el projecte surti endavant amb èxit.

Quan en l'àmbit professional ens enfrontem al disseny i desenvolupament de projectes de certa envergadura és normal trobar-nos amb una quantitat important d'informació que cal gestionar, tasques per complir, decisions per prendre, etc. Com es pot veure, són diverses les variables que condicionen l'aprenentatge col·laboratiu i, per tant, és important disposar d'habilitats interpersonals perquè tot flueixi bé. En segon lloc, cal establir la planificació. Cadascú ha de saber de quina tasca es responsabilitza, en quins terminis s'aporta al grup les diferents tasques de les quals es responsabilitza, quin marge es dona de revisió per part de tots els components (de manera que el **treball resultant no sigui la suma de tasques individuals**), quan es dona per definitiu i, si és el cas, quan s'ha de lliurar.

També és important decidir com es treballarà, això passa per escollir en diferents moments entre un ventall de recursos que facilitin la feina del grup. Hi ha diferents eines digitals que poden facilitar aquesta feina. Per tant, caldrà que aprengueu i domineu aquestes diferents eines, per poder escollir-les amb criteri i fer-les servir amb eficiència. Per exemple, caldrà decidir en quin suport es desenvoluparà el projecte, com es farà el seguiment de les tasques, si ens cal, quina eina de calendari conjunt del projecte es farà servir, quina eina s'utilitzarà per guardar informació, etc.

En el desenvolupament del treball en equip s'acostuma a produir un procés de desequilibri cognitiu constant com a resultat de la interacció social. És justament aquesta interacció la que afavoreix l'aprenentatge. Aquest desequilibri constant es produeix col·laborant i contrastant les idees dels uns amb les dels altres.

2.2.1. L'organització personal

El projecte no es pot desenvolupar en cap altra modalitat que no sigui en grup. Els grups seran preferentment de quatre membres. Una de les finalitats de plantejar el desenvolupament del projecte en grup és precisament adquirir competències en aquesta modalitat de treball alhora que s'evidencia com s'aprèn entre iguals. Fixeu-vos que hi ha un àmbit competencial que específicament pretén desenvolupar aquelles competències que tenen a veure amb el treball en equip, ja que són imprescindibles per al desenvolupament de qualsevol professió en un àmbit laboral real. A treballar en grup s'aprèn treballant en grup. A banda d'aquells coneixements més conceptuals i procedimentals que pot comportar el treball en equip, com són l'organització, la planificació, els recursos per treballar col·laborativament per internet, etc., aquests tipus de dinàmiques posen en joc molts aspectes de tipus actitudinal, com pot

ser el compromís, la transparència, la implicació, la constància, el respecte, la solidaritat, etc., i altres més relacionats amb els aspectes de la interacció personal, tant importants en el treball d'intervenció psicopedagògica, com són el lideratge, la comunicació entre iguals, l'empatia, i la capacitat d'escolta i d'argumentar a favor i en contra. A més, s'ha de saber acceptar posicions contràries amb actitud oberta i de respecte, la participació, etc.

A més, el treball en equip en el projecte ha de reflectir que és quelcom més que una suma de peces fetes de forma aïllada. Ha de mostrar el fruit de l'articulació de feines, de la distribució de tasques i de la revisió consensuada de cadascuna d'elles, la connexió dels membres de l'equip i l'enriquiment de tot l'equip de forma constant. Per a ser operatiu, el treball en equip no resultarà en un posicionament que reflecteixi un «entre tots ho fem tot»; però tampoc ha de ser la suma d'aportacions individuals.

Cal que tots tinguin aquesta sensació durant el seguiment del projecte: el professor supervisant i fent el seguiment i els estudiants aprenent els uns dels altres. A més, les interaccions que es produeixen amb relació al desenvolupament del projecte us posaran en situació de discutir, compartir, consensuar, decidir, etc. diferents aspectes relacionats amb els coneixements de la intervenció psicopedagògica, un aspecte que pot resultar enormement enriquidor pel vostre aprenentatge i desenvolupament competencial.

2.2.2. Les responsabilitats individuals durant el treball col·laboratiu

L'actitud responsable de cada un dels membres de l'equip de treball és fonamental per a l'èxit col·lectiu i té una afectació directa amb el volum d'hores de dedicació de cada component de l'equip, per tal que sigui tan equilibrada com sigui possible. El compromís amb un mateix i amb els altres és imprescindible. Com ja hem avançat, l'organització de l'equip i de les tasques personals signifiquen bona part de l'èxit i del fet de poder treballar gaudint d'allò que es fa. Per tant, en la planificació i organització de les tasques que s'hauran de dur a terme al llarg del projecte és recomanable deixar clarament establert quina o quines persones es responsabilitzen de quina tasca o subtasca, quan es comprometen a compartir-la amb la resta del grup per a la seva revisió i per arribar a un producte final consensuat per tot l'equip. Tot i així, l'equip ha de tenir present que la responsabilitat final és sempre de tots i de cadascuna de les persones que en formen part. També és recomanable tenir una planificació que no sigui rígida, que sigui flexible i revisable per poder afrontar els canvis o imprevistos que inevitablement sorgeixen, però sempre tenint en compte marges de temps realistes i no que no comportin asfixiar la gestió del temps de cadascú. Aprendre comporta temps i esforç. Cal pensar quina és la millor forma amb la qual obteniu personalment els millors resultats d'aprenentatge i amb quines eines. Si no les teniu, les heu de buscar i trobar. Cada tasca pot necessitar d'habilitats i recursos diferents i, per tant, cal pensar-hi constantment

Hores de feina

El volum orientatiu d'hores de treball en un equip de quatre estudiants, segons els crèdits d'aquest projecte (10 ECTS) representa mil hores de feina. Això vol dir unes dues-centes cinquanta hores de dedicació individual. Mil hores de feina representen cent vint-i-cinc dies laborables en jornades de vuit hores. Sens dubte, cal que tots siguem exigents per a demanar un producte excel·lent en el vostre projecte.

Observació

Fixeu-vos que l'àmbit competencial número cinc es refereix a l'aprenentatge d'eines, estratègies i actituds que tenen a veure amb el desenvolupament professional del treball col·laboratiu. Tindreu oportunitat de trobar-vos en diferents situacions d'aquesta parcel·la de desenvolupament professional.

en com apreneu i com ho feu de la forma més satisfactòria possible. Recordeu sempre que allò que enriqueix un equip és sumar els punts forts de cadascun dels membres.

2.3. Fase de contextualització i detecció de necessitats

La idea del projecte és que el pugueu contextualitzar en una realitat concreta que tingueu a prop i a la qual tingueu accés. Per això, caldrà contactar amb un centre educatiu, departament o institució, explicar el que voleu dur a terme i fer el possible per tal que us permetin realitzar un diagnòstic i una detecció de necessitats, encara que sigui bàsica.

S'inicia en aquesta fase l'acció del grup relacionada directament amb el projecte. Cal començar a definir estratègies i instruments per apropar-se al centre i recollir la informació necessària per a fer aquest diagnòstic. Després, cal fer una anàlisi correcta del que heu pogut copsar i, finalment, prendre les decisions oportunes que us permetin descriure bé el context i les necessitats detectades.

En aquesta fase és important també fer una caracterització de la intervenció educativa que es dona en aquest centre, quines dinàmiques té, quin és el seu projecte educatiu, quin és el perfil del docent, etc.

Caldrà descriure i comprendre el context del problema-necessitat detectat sobre el qual es vol intervenir, identificar fets rellevants que condicionen el context i els seus actors, elaborar una hipòtesi pel que fa a la nostra intervenció psicopedagògica (anticipar dificultats, errors, carències, oportunitats, nivells possibles de canvi, etc.), detectar la necessitat d'aprenentatge de nous recursos, avaluar els progressos, etc. (Barron i Darling-Hammond, 2016).

2.4. Fase d'ideació. Decisió de la temàtica del projecte i del fil conductor

Aquesta fase gairebé cal afrontar-la de forma paral·lela a l'anterior. Caldrà un diàleg constant entre la detecció de necessitats i anàlisi del context i la definició de la temàtica del projecte.

En aquesta fase haureu de definir quina és la idea principal, l'eix vertebrador al voltant del qual girarà tot el projecte d'intervenció psicopedagògica i, per tant, el fil conductor de totes les decisions. En aquesta fase cal concretar bé quin és l'objectiu general i quins són els específics. Caldrà ser creatius i generar idees innovadores i originals, però sense perdre de vista el context i l'objectiu d'intervenció. Aquí el grup pot utilitzar diferents tècniques de posada en comú, com la pluja d'idees, el debat o la discussió al voltant d'una experiència concreta, les entrevistes a persones relacionades, etc.

2.5. Fase de conceptualització de la proposta i determinació del producte

Una vegada feta una primera fonamentació teòrica i, per tant, un posicionament bàsic sobre el projecte i una revisió exhaustiva d'experiències similars, caldrà descriure bé el producte que volem dissenyar i portar a la pràctica. Caldrà fer dues feines fonamentals en aquesta fase:

- revisió de projectes similars
- lectures i fonamentació teòrica del projecte

Durant aquesta fase caldrà discutir diferents aspectes de com plantegem el projecte, quins seran els objectius, com donarem resposta als eixos demandats, etc. Poden sortir diferents posicionaments a favor i en contra de determinades decisions i cal poder gestionar aquestes diferències en el si del grup.

2.6. Fase de fonamentació psicopedagògica de la intervenció en la proposta concreta

En aquesta fase és el moment de cercar i connectar amb referents teòrics que ens permetin fonamentar les nostres decisions en quant a disseny i desenvolupament del projecte i posteriors intervencions psicopedagògiques que se'n derivin. Aquesta fonamentació cal fer-la a dos nivells:

a) Cal fer un exercici d'analitzar els coneixements previs que tenim com a grup. Què sabem de la temàtica i què pensem que cal saber.

b) Cal buscar teories, principis, idees, autors, etc., amb les quals «dialogar» per tal que ens ajudin a fonamentar les nostres pròpies idees i objectius. Aquestes idees ens permetran fer una presa de decisions fonamentada en el coneixement científic psicopedagògic. Una vegada feta la cerca, caldrà llegir, analitzar, discutir i determinar quins seran finalment els principis de les nostres actuacions, primer de tot en el disseny del projecte i en últim terme com a psicopedagogs a la pràctica.

c) Caldrà determinar les nostres fonts teòriques i documentals i pensar en quines seran les estratègies per a seleccionar-les i fer-les servir. Aquest fet ja determina la necessitat de conèixer estratègies i recursos de gestió de la informació que aneu recopilant, tant personal com del grup mateix; també quines són les fonts documentals de confiança (biblioteques de les universitats, bases de dades, articles en revistes científiques, cercadors especialitzats, etc.). Abans ja hem avançat que això seria necessari.

Observació

Aquesta fase ha de respondre a la pregunta «en quins principis i paradigmes es fonamenta la nostra pràctica general i la meua actuació particular en front i amb relació al repte-problema plantejat?»

L'enfocament de l'aprenentatge com a procés indagatiu per part de l'estudiant és presentat per diferents autors i teories. Per exemple, Merriënboe i altres (2017) proposen el procés en els plantejaments dels projectes en el àmbit educatiu des d'una perspectiva del disseny instructiu amb quatre components.

Els quatre components del disseny instruccional sota una visió de l'aprenentatge indagatori

Component	Característiques
Tasques d'aprenentatge	<ul style="list-style-type: none"> • Preferiblement, basat en tasques o problemes de la vida real. • Es necessita una àmplia varietat de tasques d'aprenentatge. • Augment gradual de la complexitat. • Disminució gradual del suport i l'orientació acadèmica.
Informació de suport	<ul style="list-style-type: none"> • Ajuda els estudiants a resoldre problemes, raonar i prendre decisions. • Ajuda a construir models mentals del domini d'aprenentatge. • Ajuda a construir estratègies cognitives sobre com enfocar sistemàticament tasques en aquest domini. • Els mètodes d'ensenyament ajuden els estudiants a integrar la nova informació amb allò que ja saben.
Informació de procediment	<ul style="list-style-type: none"> • Ajuda els estudiants a realitzar procediments. • Ajuda a desenvolupar regles cognitives, especificant què fer sota condicions particulars. • Els mètodes d'instrucció diuen als estudiants com realitzar els passos del procediment en el moment oportú.
Pràctica parcial	<ul style="list-style-type: none"> • Només per als aspectes de procediment que s'han de desenvolupar en rutines totalment automatitzades. • Proporciona pràctiques repetitives. • Ha de proporcionar-se en un context cognitiu fructífer.

Font: traducció pròpia a partir de J. Merriënboer, S. McKenney, D. Cullinan, J. Heuer (2017). «Aligning pedagogy with physical learning spaces». *European Journal of Education* (vol. 52, issue 3, pàg. 253-267). Blackwell Publishing Ltd.

d) Caldrà també cercar experiències similars o referents pràctics que facilitin el disseny i desenvolupament del nostre projecte, especialment per veure com adaptar-les a la nostra realitat, millorar-les i fer del nostre un projecte inèdit i necessari.

Reflexió

Penseu amb quins dels àmbits competencials podeu relacionar aquesta cerca d'informació que comporta aquesta fase del projecte i l'elecció, la comprensió i l'assimilació dels continguts vinculats al tema del projecte.

2.7. Les bases de coneixement per desenvolupar el projecte

Arribem al punt en què hem «d'entrar en matèria» amb molta exigència. Per a una intervenció psicopedagògica en un context i amb un eix vertebrador caldrà convertir-se en experts de la temàtica. Experts d'allò en què volem intervenir. I caldrà començar per un tema o un altre. Per començar a treballar segurament us anirà molt bé fer-vos unes preguntes que tindran a veure amb la base del que esteu aprenent:

Observació

En aquest moment ja hem d'estar en disposició de respondre a la pregunta «quins projectes similars existeixen en el context nacional i internacional?»

- Què sabem de la intervenció psicopedagògica en els contextos educatius formals?
- Què ens preocupa o què és el que creieu que actualment preocupa els docents i els centres educatius?
- Què pot millorar del funcionament dels centres i dels processos d'ensenyament i aprenentatge?
- Sobre què s'està investigant?

Són algunes de les preguntes que us podeu fer per començar. Caldrà definir molt bé un possible tema que us resulti motivador a tots i que us sembli important, amb objectius clars i ben definits. Si no ho teniu clar, amb un procés de discussió i reflexió aniran sortint temes al voltant del tema de què tractarà un projecte. Hi ha dues fonts principals a les quals haureu d'acudir:

Figura 1. Fonts de coneixement per a l'elaboració del projecte

Durant el desenvolupament del projecte, en el si del propi equip i també en el conjunt de l'aula emergiran una quantitat considerable de coneixements i temes de diferents tipus. Cal ser conscient que el que fomenta l'aprenentatge basat en projectes és que els estudiants aneu adquirint coneixements de forma inductiva i a partir de la pròpia iniciativa i necessitat plantejada en el projecte, des de situacions pràctiques o necessitats reals, en aquest cas relacionades amb allò que esteu dissenyant i que voleu portar a la pràctica.

2.8. Fase de coneixement inicial del tema

És hora d'endinsar-se en el coneixement del tema al voltant del qual gira el nostre projecte. Caldrà fer una posada en comú inicial de tot allò que sabem i d'allò que necessitem saber específicament sobre el tema. Com ja hem dit anteriorment, ens hem de fer experts en la temàtica del nostre projecte i per tant caldrà documentar-se i llegir molta literatura relacionada. Aprenre requereix temps i una part d'aquest temps cal invertir-lo en llegir de forma sistemàtica i organitzar la informació que anem obtenint. És important en tot aquest procés de documentació anotar totes les referències i cites d'on se selecciona i s'extreu contingut de manera que en cas d'utilitzar-lo es pugui citar correctament i no aparegui com a contingut no citat que es podria considerar apropiació de contingut aliè, plagi o còpia.

Com a grup és important pensar com farem la sistematització de la informació del projecte, com ens prendrem el desenvolupament de cada fase, amb quina planificació i quins recursos, etc. Hi ha diferents estratègies que podeu valorar i fer servir per al vostre projecte, però també podeu fer servir les vostres pròpies:

- Fer servir fitxes de lectura amb idees destacades de la lectura i d'idees pròpies (documents de Google Drive).
- Fer servir gestors documentals compartits, tipus Mendeley (<http://www.mendeley.com/>).
- Fer servir eines de marcadors socials compartits, tipus Diigo (<http://www.diigo.com/>).
- Fer servir gestor de tasques i fases del projecte tipus Trello (<http://www.trello.com/>).

2.9. Fase de presentació del primer esborrany de l'estructura del projecte

En aquesta fase cal fer un guió tan pormenoritzat com sigui possible de tots els punts (estructura) que tindrà el projecte (fases, recursos associats, activitats, temporització, etc.). L'obligació de fer aviat aquest guió farà que el grup de treball hagi «d'anar per feina» i prendre decisions amb certa rapidesa. Ajudarà a ser eficients en la feina i possibilitarà que el professor pugui supervisar la idea quan ja estigui una mica desenvolupada. Si el grup fa correctament aquesta primera estructura ja tindrà el «camí traçat» de forma correcta.

2.10. Fase de desenvolupament

És el moment més laboriós, rigorós i d'aprofundir en els aspectes que es tractaran, però a la vegada també més interessant en el desenvolupament del vostre projecte. Aquí cal omplir el que heu presentat com a guió, donar-li la forma definitiva i desenvolupar totes les fases, recursos i detallar-ne explicacions. Un projecte estarà conformat per diferents activitats, processos, fases, materials, etc. En aquest moment de desenvolupament del projecte caldrà molta coordinació, treball en equip i dedicació individual. Caldrà documentar-se sobre molts dels temes, aprendre el funcionament de diferents recursos i fonamentar cada decisió presa amb relació als actors que proposeu en el vostre projecte, a més de conèixer bé les temàtiques tractades, els processos relacionats amb cada activitat (com per exemple les activitats d'aprenentatge, l'avaluació, el *feedback*, la consideració al currículum i a l'etapa evolutiva dels participants en el projecte, la formació del professorat implicat, etc.).

Si som més o menys explícits, són molts els temes que segurament caldrà que abordeu en aquesta fase. Veieu a continuació un llistat de temes que potser cal tenir present en el disseny del vostre projecte i que en un moment o altre haureu d'abordar.

1) La pràctica psicopedagògica en contextos formals

- a) funcions i tasques del psicopedagog
- b) models d'intervenció psicopedagògica
- c) eines i recursos per a la intervenció psicopedagògica
- d) àmbits d'actuació

2) Disseny, desenvolupament i innovació curricular

- a) estructura del currículum escolar i els nivells de concreció
- b) el currículum com a eina i oportunitat
- c) el currículum competencial i les competències bàsiques
- d) el currículum globalitzat

3) El procés d'aprenentatge com a construcció de coneixement i interacció en el context escolar

- a) el paper del docent
- b) la naturalesa de l'aprenentatge
- c) la pràctica psicopedagògica basada en el coneixement científic

4) Disseny i assessorament en el procés didàctic

- a) l'aprenentatge col·laboratiu
- b) la integració de les TIC en els processos d'ensenyament i aprenentatge
- c) l'espai educatiu escolar
- d) revisió i anàlisi de les metodologies didàctiques contemporànies
- e) assessorament al professorat per a la millora dels plantejaments metodològics

5) Gestió de les aules

- a) papers (rols)
- b) diversitat i inclusivitat
- c) clima d'aula
- d) docència compartida

6) Orientació educativa a estudiants i famílies

7) El centre educatiu com a institució integradora i socialitzadora

- a) els temes transversals del procés educatiu i el desenvolupament integral de l'alumnat
- b) educació per a la igualtat, la convivència i la pau
- c) educació per a la creativitat, l'emprenedoria, l'autonomia i l'autoaprenentatge
- d) l'escola i el seu entorn

8) Avaluació dels aprenentatges i de les competències

a) models d'avaluació a l'aula

b) estratègies i instruments d'avaluació dels aprenentatges

Durant aquesta fase cal que el grup tingui un ritme de treball adequat per poder aconseguir desenvolupar el producte proposat amb èxit. Caldrà que el grup mostri en el seu treball exigència i ambició. La supervisió del professor així ho propiciarà, igual que el rendiment de comptes que tots els estudiants individualment hauran de fer amb relació al seu aprenentatge.

Durant el desenvolupament del projecte el professor realitzarà controls sobre el treball en grup (*TWC-Team Work Control*). Aquestes supervisions serviran per a detectar possibles problemes entre els components del grup o desequilibris en el pes de treball que porteu cadascú. De vegades aquesta supervisió també es pot plantejar en forma d'autoavaluació i coavaluació.

2.11. Fase de pilotatge o de contrastació

És molt important que qualsevol projecte pugui aplicar-se d'alguna manera en forma de prova pilot. Estarem fent un assaig de la versió definitiva del projecte per tal que puguem detectar possibles problemes. Com que els vostres projectes poden comportar una implementació llarga en el temps, aquest pilotatge pot fer-se en forma de contrastació amb experts o professionals que en un futur participaran en el projecte. L'objectiu és detectar possibles errades o problemes. Els pilotatges o processos de contrastació han d'anar guiats per algunes preguntes prèvies per tal de poder fixar-hi l'atenció de forma sistemàtica.

- Quins són els aspectes del projecte que volem avaluar?
- Quins són els instruments per a recollir la informació de forma sistemàtica?
- Com es farà l'anàlisi de la informació recollida?
- Com es podran implementar les millores?
- ...

D'altra banda, caldrà preparar aquesta fase i la manera com es recolliran les dades i com s'analitzaran per extreure'n conclusions i establir les accions de millora pertinents. Aquestes conclusions seran del tipus:

- «Cal reorientar aquesta activitat perquè els participants no l'han entès.»
- «Aquesta acció donarà problemes.»
- «La planificació d'aquesta fase es perfecta.»
- «Els plantejaments que sustenten una acció determinada han de ser revisats perquè son incoherents amb els plantejaments més generals del projecte.»
- ...

Observació

És molt important que els pilotatges dels projectes es facin quan ja estiguin finalitzats del tot en el seu disseny, perquè si no fos així podríem extreure'n conclusions errònies.

Tot i així, els projectes en l'àmbit de la psicopedagogia i la intervenció educativa també es poden anar contrastant a mesura que es vagin desenvolupant, posant en pràctica per part de l'equip psicopedagògic dinàmiques de codisseny amb les persones que després participaran (mestres, famílies, equip directiu, alumnat, etc). Aquestes dinàmiques de contrastació i codisseny segur que ens guien en la presa de decisions durant la fase de desenvolupament.

La dinàmica de fer pilotatges del projecte es relaciona amb una actitud de pràctica reflexiva i millora constant. En l'àmbit educatiu estan sorgint dinàmiques que reflecteixen aquesta cultura de la recerca i la millora a partir de la reflexió sobre la pròpia pràctica.

2.12. Fase d'implementació

Una vegada s'han fet els pilotatges o les contrastacions pertinents cal implementar el projecte. En aquest cas el projecte es desenvolupa amb els contextos i els actors reals. Moltes vegades l'equip psicopedagògic assessorarà en la seva implementació i coordinarà el projecte. Cal tenir totes les variables d'aquesta implementació controlades per tal que el projecte es desenvolupi amb èxit. La implementació del projecte comporta aplicar-lo de forma real, però el temps d'un semestre és molt limitat, per la qual cosa, segons les característiques del projecte, aquesta implementació pot ser que només consisteixi a cedir el projecte al centre en el qual s'ha desenvolupat per tal que pugui ser aplicat en un futur. D'aquesta forma, el vostre projecte té una vessant educativa orientada a la millora en aquell context en el qual heu intervingut.

2.13. Fase d'avaluació

Durant la fase de disseny és important tenir en compte l'avaluació del projecte quan s'implementi de forma definitiva. Aquesta fase d'avaluació que es portarà a terme durant la finalització del projecte no ha de diferir molt del plantejament que s'ha fet en la fase de pilotatge. Caldrà planificar aquesta avaluació, les estratègies de posada en pràctica i l'anàlisi, a més de la confecció dels instruments que faran possible la recollida de la informació.

Caldrà redactar informes d'avaluació i propostes de millora del projecte, de forma que s'adquireixi la dinàmica de millora contínua presentada anteriorment.

2.14. Fase de presentació, defensa i difusió

Arribem a la part final del projecte on l'haureu de presentar, defensar i també fer-ne la difusió que cregueu convenient o que estigui recollida en el propi projecte. A banda de les actuacions acadèmiques pròpies en el màster de Psicopedagogia, en la pràctica professional saber com fer-ne difusió de qualsevol

Lectura recomanada

Per aprofundir en aquesta qüestió podeu revisar, per exemple:

L. Kaserand; J. Halbert (2017). *The Spiral Playbook: Leading with an inquiring mindset in school systems and schools* [document en línia]. Canadà: C21 Canada. [Data de consulta: 23 d'octubre de 2017]. [<http://c21canada.org/wp-content/uploads/2016/10/Spiral-Playbook.pdf>]

projecte a la comunitat acadèmica és important. Avui dia el mitjà més proper i efectiu per fer-ne difusió és la xarxa, amb les diverses eines que en aquesta se'ns posen a l'abast.

El projecte pot tenir un espai web propi en el qual, a banda que es pugui penjar tota la informació vinculada amb aquest, també hi podem incorporar informacions bàsiques i complementàries pel que fa al projecte, com per exemple els components del grup i informació complementària, esdeveniments i fites relacionades amb el projecte, etc. No us costarà gaire com a grup cercar exemples de pàgines web, blogs o similars de projectes educatius que podeu agafar com a referents.

Un altre aspecte important vinculat a la difusió és la presència que li doneu al projecte en la xarxa social. Per aconseguir això caldrà controlar mínimament el funcionament de les xarxes socials més populars, com Twitter, Facebook o Instagram. Cal, però, ser conscients que no tothom està «connectat» a la xarxa i, per tant, si el projecte té en compte tota una comunitat és important també pensar en un altre tipus de difusió, per exemple la que es pot fer servir habitualment en el centre educatiu en el qual potser desenvolupeu el projecte (cartes, cartells, conferències, etc.).

Per la difusió pot ser també interessant crear una imatge general del projecte, fent servir un logotip, uns colors, una tipografia, etc., pròpies. Cuidar aquests detalls ajudaran també al vostre projecte per fer-lo més creïble i professional.

Bibliografia

Diversos autors (2016). *La naturaleza del aprendizaje: usando la investigación para inspirar la práctica* [document en línia]. Panamá, Ginebra, París: OCDE, OIE-UNESCO, UNICEF LACRO. [Data de consulta: 26 d'octubre de 2017] <https://www.unicef.org/lac/20160505_UNICEF_UNESCO_OECD_Naturaleza_Aprendizaje_.pdf>.

Mille, J. M. (2002). «Manual bàsic d'elaboració de projectes» [document en línia]. *Útils pràctics* (núm.13). Barcelona: Torre Jussana, Serveis Associatius, Consell Municipal d'Associacions de Barcelona. [Data de consulta: 27 d'octubre de 2017]. <http://www.tjussana.cat/doc/publicacions/UP_13.pdf>.

Mille, J. M. (2015). «Manual d'elaboració i avaluació de projectes» [document en línia]. *Útils pràctics* (núm. 25, 6a. ed., revisada i actualitzada per l'equip tècnic de Torre Jussana, Centre de Serveis i Associacions). Barcelona: Torre Jussana, Serveis Associatius, Consell Municipal d'Associacions de Barcelona. [Data de consulta: 27 d'octubre de 2017]. <http://tjussana.cat/doc/publicacions/UP_25.pdf>.

Ranchal, F. (2016). *Manual d'avaluació de projectes i programes educatius. Documents 35* [document en línia]. Barcelona: Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. [Data de consulta: 27 d'octubre de 2017]. <http://csda.gencat.cat/web/.content/home/consell_superior_d_avalua/pdf_i_altres/static_file/documents35.pdf>.

